

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šif. 11.153. Telefon 45-86

Velikonočni pozdrav

»Ko je Kristus vstal od smrti, je šel takoj k svojim in jih pozdravil z besedami: Mir vam bodi! — Rekel je: »Po tem vas bodo spoznali, da se ljubite med seboj! Mir: to naj bi bilo bistveno znamenje krščanskega ljudstva.«

Geslo sedanjega papeža pa je: »Mir je sad pravičnosti.«

»Pravičnost zahteva medsebojno spoštovanje, da drug v drugem spoštujemo človeško dostojanstvo, njegovo čast in njegove pravice, ki jih ima od Stvarnika samega. — Pravičnost mora biti osnova sožitja v družini, občini, v državi in med narodi.«

To so besede, ki jih v zanosu krščanske ljubezni do bližnjega naslavlja ob velikonočnem prazniku na slovensko javnost naše glavno krščansko glasilo.

Gre torej za razorožitev src, za plemenito strpljivost, ki edina more jamčiti za pravično sožitje v narodih in med njimi.

Naše učiteljstvo je pa naša največja bolečina. Učiteljstva, ki šteje za krščansko, je nekako desetina; torej le vsak deseti, ker šteje Slomškova družba izmed 4000 slovenskih učiteljev le približno 400 članov. Ostali nočejo veljati za krščanske in teh je devet desetina. Na splošno ni noben stan tako zagrizeno liberalen kot učiteljski. Znano pa je, da si danes liberalizem in komunizem roko podajata in si med seboj prijazno pomežikujeta.

In takim ljudem so izročeni nedolžni otroci krščanskih staršev, da naj jih — vzgajajo!

Vsa čast dobremu učiteljstvu! Srečna župnija, občina ali soseska, ki ima dobrega, krščanskega učitelja ali učiteljico! Žal, da je razmeroma malo tako srečnih občin in župnij.

Davno je že znano, da so ravno med učitelji najbolj zagrizeni pristaši liberalizma in najstrastnejši priganjači jenesarske stranke. Zato pa tudi glavni sejavci in razširjevalci brezvestva med ljudstvom.

Očitno zanemarjanje verskih dolžnosti od strani učiteljev in »vzgojiteljev« je veliko pohujšanje za otroke in za vse ljudstvo. Kaj bi rekel na to največji slovenski šolnik Slomšek? Rekel bi, da je taka šola od hudiča, ki si jo je izmislil, da bi ljudstvo pokvaril. — To vse

so pa besede, ki jih z vehemenco poudarja najbolj razširjen slovenski krščanski tednik med našim kmetskim prebivalstvom. Posneli smo jih na njegovo prošnjo, češ da bo to zelo koristno. V tem pogledu moramo priznati, da popolnoma soglašamo z njim.

Učitelji nimamo posvetnih dobrin; goli smo tako rekoč kakor cerkvene miši. Nimamo niti mestnih, niti podeželskih krčem, kjer bi mogli razobešati svoje glasilo, kakor se to dogaja z navedenim tednikom. Nismo niti delničarji niti veleposestniki, ampak izmed državnih uslužbencev na vsak način tista panoga, ki je deležna »najblagohotnejše« pozornosti znanega dela slovenske javnosti.

Posebne zaščite se res ne moremo veseliti, da o kaki protekciji sploh ne govorimo. Napadani smo na vidnih mestih, kjer nimamo zastopnikov, ki bi nas branili in povedali vsaj kako ponižno besedico v obrambo naše časti in poštenja.

Ne da bi to ne bilo mogoče, saj smo pred kratkim bili priča, ko je kompetenten zastopnik oblasti ugotovil, da gre hvala učiteljskemu udejstvovanju, če je naše ljudsko šolstvo danes zgrajeno do tega obsega in te višine. To da podoba je, da je bilo rečeno to samo učiteljstvu na uho, da tega ne izve naša javnost, tako rekoč in camera caritatis.

Nismo veleposestniki niti veleindustriji, prav za prav nič »vele«, ampak zelo majhni ljudje, ker se s trpkim občutkom zavedamo, da je naša usoda pač usoda vseh majhnih, ki uživajo v današnji dobi prav posebno protekcijo.

V tem grenkem spoznanju nam ne preostaja drugega, kot da se zatečemo pred napadi pod zaščito k naukom vrhovnega poglavarja katoliške cerkve, ki uči, da se bo človeštvo šele takrat približalo krščanstvu, ko bo zavrglo moderno pogansko načelo, da je moč nad pravico in da je nasilje že tudi pravica in zakon.

Kajti o marsičem smo že prepričani, da bi pa bili brez vsakršne pravice — vsaj ta rahel dvom nam še pustite, če so vaša usta že tako polna gneva in moralnega disguta nad sedanjo pogansko dobo.

Naša moč

Veseli in sproščeni so se zajela vse one, ki vodijo od nekdanje borbe proti granitni trdnosti naše organizacije v trenutku, ko so hrvaški tovariši, radi novega položaja, zapustili našo organizacijo.

Novi nastali položaj ni v ničemer skrušil našo moč. Smo organizacija, ki samo zahteva človečanske pravice za svoj stan, organizacija, ki se je rodila iz golihih potreb in zato je danes slej ko prej upravičena, da obstoja. Slovenski učitelji bodo tudi v bodoče znali ceniti in čuvati njeno moč, ker ne želijo priti v dobo brezpravnega učitelja-cerkovnika.

Učiteljska organizacija je mnogim trn v peti, ker jim njena velika moč pokvari mnoge račune. Zavedajo se, da je ona soka, da je moč ponižanim in razžaljenim članom, da je ona ogrožje konstatacij današnjega slabega socialnega in gospodarskega življenja. In prav ta dinamika naše organizacije je ona privlačna sila za članstvo, a obenem kamen spotike vsem onim, ki bi radi, da jim je učiteljstvo prepuščeno na milost in nemilost. Vse, kar organizacija dela, dela iz človekoljubja do lastnih članov. Pri tem pa imajo korist tudi oni učitelji, ki stojijo izven naših vrst in ki jih lahko imenujemo parasite organizacijskega telesa. Organizacija dela, oni pa so deležni uspehov prav tako kakor organizirani člani. Moč organizacije je velika, a bila bi še večja, če bi bili prav vsi učitelji njeni člani.

Tovariši, tovarišice — zavedajmo se, da smo učitelji združeni v organizaciji sila, s katero morajo računati oni, od katerih terjamo pravice. Neupravičene napade na slovensko učiteljstvo (»s častnimi izjemami«) bomo zmožni parirati samo pod okriljem močne

organizacije in s pomočjo njenega organa. Bodimo prepričani, da bi se nikdo od onih, ki hočejo prikazati slovensko učiteljstvo našemu narodu kot velikega škodljivca, ne bi niti obregnil ob našo organizacijo, če bi ne vedel, da je prav ona trdna in neupogljiva hrbtnica (ali kakor nekateri pravijo »potuha«) slovenskega učiteljstva. V organizaciji je moč, v njej je zmaga.

Se mnogo imamo nerešenih vprašanj. Kje je stalnost? Zakaj nam je ne dajo? Izenačenje prejemkov poročenih učiteljev z neporočenimi je vprašanje, ki samo na sebi ponižuje stan. Povišanje naših prejemkov je karakteristično vprašanje sedanje dobe. Napredovanja pa postajajo vprašanje, ki nam da vedno več misliti. Vsa ta vprašanja bomo rešili v okviru močne organizirane sile, s katero bodo morali računati oni, ki jim je slovenski narod pri srcu.

Naša organizacija je morala prebiti od svojega postanka pa do danes mnogo bojev za dobrobit svojega članstva. So bile ere, ko bi posameznik moral obupati; organizacija pa je srečno prenesla udarec in izvojevala boje za naše pravice. Zato ravno slovenskega učiteljstva ne strašijo neutemeljeni napadi iz raznih tribun, ker prvič ve, da dela za dobrobit slovenskega naroda, in drugič, ker se zaveda, da ga ščiti močna organizirana sila.

Na koncu moramo ponovno izjaviti, da zastopamo načelo prave stanovske politike in nič drugega. Vse, kar nam nekateri obešajo iz razlogov, ki nam jih je že večkrat prinesel »Učiteljski tovariš«, so izmišljotine, projene v glavah onih, ki bi od njih radi imeli dobro konjunkturo sebi v korist in narodu v škodo. K.

Šolstvo in prosveta v dravski banovini

Iz poročila v bankskem svetu

(Nadaljevanje)

Učiteljstva

V prvi razred obeh državnih učiteljstev se je smelo letos vpisati po 80 učencev in 40 učenk, v zasebnih v Mariboru in Škofji Loki pa po 35 učenk. Učencev se je vpisalo premalo, zato je v Mariboru samo 1 oddelek učencev, v Ljubljani pa je bilo sprejetih v dopolnitev manjkajočih učencev 23 učen.

Državni učiteljstvi imata letos vseh 5 letnikov in v 13 oddelkih 264 učencev in 141 učenk, skupaj torej 405.

Zasebna učiteljstva poslujejo letos v Ljubljani, Mariboru in Škofji Loki ter imajo v 8 oddelkih 157 učenk.

Manjkajoče učiteljstvo je bilo državnim učiteljstvom dodeljeno s srednjih šol.

STROKOVNO ŠOLSTVO

Gospodinske šole

Strokovno šolstvo, ki je v ožji zvezi s prosvetnim oddelkom, obsega 7 gospodinskih šol in sicer iste kot lani.

Vse te šole so se v letu 1938./39. po večini uredile po uredbi o gospodinskih šolah z dne 31. marca 1937. Težava je le z zasedbo učiteljskih mest, ker omenjena uredba ne dovoljuje, da bi bile nameščene na te šole ab-

solventke višje gospodinske šole dr. Kreka, dokler nimajo dve leti praktičnega dela v državnih gospodinskih tečajih in praktičnega izpita. Takih tečajev pa doslej v naši banovini ni bilo. Šele letos so bili dovoljeni na Javorniku, v Dolenjem Logatcu in Makolah. Več prošelj ni bilo mogoče ugodno rešiti zaradi pomanjkanja kredita. Po zagotovitvi ministrstva prosvete pa bo ustrezno več prošnjam, čim bo denar na razpolago.

Občine, ki prosijo za tečaje, se morajo zavezati, da bodo skrbele za kurjavo, razsvetljavo, stanovanje učiteljev, primerne prostore in dovoljno število rednih učenk.

Za izobrazbo gospodinj pa skrbje tudi razna ženska društva s prirejanjem gospodinskih, zdravstvenih, šivalnih in drugih tečajev v svojem področju.

Listi

Med našim ljudstvom je časopisje tako razširjeno, da je malo družin, ki ne bi imele vsaj enega lista, znak, da je postalo čitanje listov pri nas živa potreba. Tej želji ustreza v naši banovini 226 raznih listov, izmed katerih jih izhaja dnevno 7, 3 krat na teden 2, 2 krat na teden 2, tedensko 24, 3 krat mesečno 2, 2 krat mesečno 20, mesečno po enkrat 119, 10 krat letno 9, 8 krat letno 3, 6 krat letno 11, 4 krat letno 19 in enkrat letno 7.

Uredba o osebnih dokladah državnih upokojencev

M. s. br. 319 z dne 8. marca 1940 (Službene novine br. 57 z dne 11. marca 1940.), ki stopi v veljavo 1. aprila 1940.

Člen 1.

1. S členom 1. te uredbe je izpremenjen čl. 2. uredbe o osebnih in rodbinskih dokladah državnih upokojencev št. 37.600/I-1935 in se glasi:

»Osebnim upokojencem, ki jim je bila odmerjena pokojnina po zakonskih predpisih, ki so dobili obvezno moč pred 1. septembrom 1923., pripada mesečna osebna doklada v dinarjih, in to:

Glej tabelo A na 2. strani!

2. ...

3. Člen 4. se menja in glasi: »Osebnim upokojencem iz čl. 2., ki prejemajo popolne prejemke položaja, s katerega so bili upokojeni, pripada mesečno osebna doklada:

Glej tabelo B na 2. strani!

Odstavek 3. člena 4. se ukinja.

4. Člen 5. se izmenja in glasi:

(1) »Rodbinskim upokojencem, ki jim je odmerjena rodbinska pokojnina po prejemkih po zakonskih predpisih, ki so dobili obvezno moč pred 1. septembrom 1923., pripada mesečna osebna doklada, in to:

a) za družine uradnikov, ako znaša rodbinska pokojnina letno:

Glej tabelo C na 2. strani!

b) za družine zvančnikov

c) za družine služiteljev

(2) Rodbinskim upokojencem, ki jim je bila odmerjena pokojnina po smrti oseb, navedenih v čl. 3., pripada ista osebna doklada, ki so jo imele — ali bi jo imele — osebe, od katerih izvaja rodbina pravico do rodbinske pokojnine.

5. Člen 6. se izmenja in glasi:

(1) »Osebnim upokojencem, ki jim je odmerjena pokojnina po prejemkih po zakonu o civ. uradnikih in ostalih drž. uslužbencih z dne 23. avgusta 1923. in zakona o drž. saobračajnem osebju z dne 28. oktobra 1923., a jim v osnovu za pokojnino ni bila vzeta tudi doklada na službo, pripada osebna doklada z istim odstotkom, s katerim jim je odmerjena pokojnina, pri čemer se jemlje za osnovo tale mesečna osebna doklada:

I. Za one, ki so bili upokojeni z manj kot 20 leti službe:

Glej tabelo D na 2. strani!

II. Za one, ki so bili upokojeni z 20 in več leti službe:

Glej tabelo E na 2. strani!

(2) Osebnim upokojencem, ki jim je odmerjena pokojnina po prejemkih po zakonu o civ. uradnikih z dne 31. julija 1923. in zakonu o drž. prometnem osebju z dne 28. oktobra 1928., a jim je v osnovu za pokojnino vzeta tudi doklada na službo, pripada osebna doklada z istim odstotkom, s katerim jim je odmerjena pokojnina, pri čemer se jemlje za osnovo tale mesečna osebna doklada:

Glej tabelo F na 2. strani!

(3) Osebnim upokojencem, ki jim je odmerjena pokojnina po zakonu o uradnikih z dne 31. marca 1931. in zakonu o saobračajnem osebju z dne 22. junija 1931. in to ne glede na to, ali jim je bila vzeta v osnovu položajna doklada ali ne, pripada osebna doklada z istim odstotkom, s katerim jim je odmerjena pokojnina, pri čemer se jemlje za osnovo tale mesečna doklada:

Glej tabelo G na 2. strani!

Poleg teh listov izhajata še dva v drugih banovinah, 19 jih je pa v tujini, največ v Ameriki.

Med vsemi listi je 31 političnih, 36 stanovskih, 37 nabožnih, 16 literarno kulturnih, 16 znanstvenih, 35 strokovnih, 14 mladinskih; drugi so razne vsebine.

V tem letu je prenehalo izhajati 5 listov.

Knjižnice

Vzgojno delo šole dopolnjujejo ljudske knjižnice, ki so raznim stanovom prava visoka šola, saj izposodi nekatera v enem letu prav lepo število knjig.

Željo našega ljudstva po izobrazbi dokazuje veliko število teh knjižnic in ogromna zaloga knjig vseh vrst: leposlovnih, poučnih, znanstvenih in drugih.

Po stanju 1. avgusta 1939. imamo v naši banovini:

knjižnice	knjig izposojenih
1. šol. mladinskih	952 264.795 634.763
2. učiteljskih	927 467.005 55.774
3. okrajnih učit.	34 40.164 2.090
4. društvenih	465 224.563 176.204
5. javnih	388 364.812 543.780
6. znanstvenih	25 710.717 113.500

S k u p a j . 2.791 2.072.056 1.526.111
(Dalje prihodnjic.)

6. Člen 9. se ukine.

7. Člen 10. se menja in glasi:

»Rodbinskim upokojencem«, ki jim je bila odmerjena pokojnina po prejemkih po zakonih, ki so dobili obvezno moč po 31. avgustu 1923., pripada ona osebna doklada, ki bi jo imele osebe, od katerih izvajajo pravico, če bi jim bila odmerjena osebna doklada po določilih čl. 6.

Če se odredi pokojnina po 5. a pred 10 leti vlaganja v urad. pokojninski sklad, pripada tista osebna doklada, ki bi jo imela oseba, od katere se izvaja pravica, če bi bila upokojena z 10 leti službe.

Ako bi osebna doklada odmerjena po prvem odstavku skupno s pokojnino brez rodbinske doklade znašala manj od:

a) za družino uradnika v I. 650, II. 550 in v III. drag. razredu 500 din,

b) za družino zvančnika in služitelja v I. 550, II. 450 in v III. drag. razredu 400 din, se jim izplačujejo na ime rodb. pokojnine in osebne doklade ti navedeni zneski.

8. V členu 11./1. se doda po besedah »po odredbah čl. 2.« še zapor. štev. 1., 6. in 7.

V členu 11./2. se črta: »polovica itd.« ter vstavi v I. 500, II. 450 in III. 350 din.

9. Člen 14. se izmenja in glasi:

1. Vse osebe, navedene v tej uredbi, imajo pravico tudi na rodbinsko doklado, izvemšji upokojenci, navedeni v čl. 3., in njih rodbin.

2. Rodbinska doklada upokojencev iz čl. 2. in 4. se izplača le v toliko, v kolikor ne presega z osebno doklado vred 3000 din mesečno.

10. Člen 25. se izmenja in glasi:

(1) Osebna in rodbinska doklada ne pripada upokojencem, ki imajo od imetja ali kakršne koli vrste osebnega dela mesečni dohodek v I. 3000, v II. 2500, v III. drag. razredu 1500 din.

(2) Določba 1. odstavka ne velja za upokojence z nad 30 leti vračunljive učinkovne drž. službe in za nad 60 let stare rodbinske upokojenke.

(3) Osebnim upokojencem iz čl. 2., 3. in 4., ki so upokojeni pred 30 leti učinkovne drž. službe, in rodbinskim upokojenkam iz čl. 5., ki niso stare 60 let, a imajo dohodek naveden v 1. odstavku, se izplača osebna doklada zmanjšana za 25 %.

11. V členu 29. se izmenja (2) odstavek in se glasi:

Sebina:

Velikonočni pozdrav.

Naša moč.

Šolstvo in prosveta v dravski banovini.

Uredba o osebnih dokladah državnih upokojencev.

† Francu Juvancu v spomin.

Pri »Vinku Ložicu«.

Letna skupščina Učiteljske samopomoči.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJHOV

POLOŽAJ: Moja šola v Crni Reki.

UČITELJSKI POKRET: Opozorilo.

Splošne vesti. — Učiteljski pevski zbor JUU

Emil Adamič. — Naša gospodarska orga-

nizacija. — Šolski radio. — Mladinska ma-

tica. — Stanovska organizacija JUU. —

Novosti na knjižnem trgu. — Učiteljska

tiskarna.